

UNIVERSAL INSIGHTS CONFERENCE ON SCIENCE AND SOCIETY

international scientific conference

ISTIQLOLCHILIK HARA-KATI: SABABLARI, BOSQICHLARI VA TARIXIY AHAMIYATI

Madrizayeva Dildora Beknazarovna,

Chilonzor tumani 1-son politexnikum,

Tarix fani o'qituvchisi

madrizayeva@gmail.com

900169560

ANNOTATSIYA: *Mazkur maqolada Turkiston hududida yuzaga kelgan istiqloлчаilik harakatining vujudga kelish sabablari, rivojlanish bosqichlari va tarixiy ahamiyati ilmiy asosda yoritilgan. Harakatning milliy-ozodlik xarakteri, sovet davrida unga berilgan noto'g'ri baholar va mustaqillik yillaridagi xolis yondashuvlar tahlil qilingan.*

KALIT SO'ZLAR: *istiqloлчаilik harakati, milliy-ozodlik kurashi, Turkiston, mustamlakachilik, sovet siyosati, milliy ong, mustaqillik g'oyasi.*

KIRISH

XIX asrning ikkinchi yarmi va XX asr boshlarida Turkiston hududi Rossiya imperiyasi tomonidan mustamlaka qilinishi natijasida mahalliy aholi ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy jihatdan og'ir ahvolga tushib qoldi. Mustamlakachilik siyosati yer-suv munosabatlarining buzilishi, soliq yukining oshishi, milliy qadriyatlarning kamsitilishi bilan namoyon bo'ldi. Ana shunday murakkab sharoitda xalq orasida ozodlik, mustaqillik va adolat g'oyalari kuchayib, istiqloлчаilik harakati yuzaga keldi. Ushbu maqolada istiqloлчаilik harakatining kelib chiqish sabablari, rivojlanish bosqichlari va tarixiy ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

UNIVERSAL INSIGHTS CONFERENCE ON SCIENCE AND SOCIETY international scientific conference

Istiqlolchilik harakatining vujudga kelish sabablari

Istiqlolchilik harakatining shakllanishiga bir qator ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy omillar sabab bo'ldi. Avvalo, Rossiya imperiyasining mustamlakachilik siyosati mahalliy aholining yer-mulkklarini tortib olish, rus ko'chmanchilarini joylashtirish va soliq tizimini keskin kuchaytirish orqali xalq noroziligini kuchaytirdi. Bundan tashqari, milliy an'analar, diniy qadriyatlar va mahalliy boshqaruv tizimining cheklanishi ham xalqning ozodlikka intilishini jadallashtirdi.

Birinchi jahon urushi yillarida ahvol yanada og'irlashdi. 1916-yilgi mardikorlikka olish to'g'risidagi farmon Turkiston xalqlari orasida keng norozilik va qo'zg'olonlarga sabab bo'ldi. Ushbu voqealar istiqlochlilik harakatining ommaviy tus olishiga zamin yaratdi.

Harakatning asosiy bosqichlari va yetakchilari

Istiqlolchilik harakati asosan 1918–1924-yillar oralig'ida faol bo'lgan bo'lib, Farg'ona vodiysi, Buxoro, Xorazm va Qashqadaryo hududlarida keng yoyildi. Harakat qatnashchilari sovet hokimiyatining zo'ravon siyosatiga qarshi qurolli kurash olib bordilar. Harakat yetakchilari orasida Madaminbek, Shermuhammadbek, Ibrohimbek, Junaidxon kabi shaxslar muhim rol o'ynagan.

Sovet tarixshunosligida istiqlochlilik harakati "bosmachilik" sifatida talqin qilinib, unga salbiy baho berilgan. Aslida esa bu harakat milliy-ozodlik xarakteriga ega bo'lib, xalqning mustaqil davlatga bo'lgan intilishlarini ifodalagan. Harakat qatnashchilari o'z hududlarini himoya qilish, adolatli jamiyat barpo etish va milliy qadriyatlarni saqlab qolishni maqsad qilganlar.

Istiqlolchilik harakatining tarixiy ahamiyati

Istiqlolchilik harakati garchi qurolli kurash sifatida muvaffaqiyatga erishmagan bo'lsa-da, u o'zbek xalqining tarixida muhim iz qoldirdi. Ushbu harakat milliy ongning yuksalishiga, mustaqillik g'oyalarining shakllanishiga

UNIVERSAL INSIGHTS CONFERENCE ON SCIENCE AND SOCIETY

international scientific conference

katta ta'sir ko'rsatdi. Aynan istiqloлчаilik harakati orqali xalq o'z taqdirini o'zi belgilash istagini ochiq namoyon etdi.

Mustaqillik yillarida istiqloлчаilik harakatiga bo'lgan munosabat tubdan o'zgardi. Tarixiy haqiqat tiklanib, harakat ishtirokchilari milliy qahramonlar sifatida e'tirof etila boshlandi. Bu esa yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, istiqloлчаilik harakati Turkiston xalqlarining mustamlakachilik va zo'rvon tuzumlarga qarshi olib borgan milliy-ozodlik kurashining yorqin namunasidir. Harakat xalqning siyosiy faolligi va milliy o'zligini anglash darajasini namoyon etgan muhim tarixiy jarayon bo'lib, u O'zbekiston mustaqilligining g'oyaviy ildizlarini tashkil etadi. Istiqloлчаilik harakatini xolisona o'rganish va uni tarixiy xotira sifatida avlodlarga yetkazish bugungi kun tarix fanining muhim vazifalaridan biridir.